

Brzezińska, Jadwiga

Drugie Ogólnopolskie Sympozjum Historii Farmacji

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/2, 622-624

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wiązanie całego szpitala jako instytucji z dyrekcją na czele, jak też wszystkich pracowników, z konspiracją — przede wszystkim z Armią Krajową. Kilku lekarzy było kolejno szefami sanitarnymi obwodu kieleckiego AK. Szpital dostarczał okolicznym oddziałom materiał sanitarny, szkolił personel medyczny, leczył chorych i rannych partyzantów. W sierpniu 1944 r. 5 lekarzy oraz 6 pielęgniarzek zwolniono ze szpitala do pracy w wojskowej służbie zdrowia 2 Dywizji Kielecko-Sandomierskiej AK, idącej na pomoc walczącej Warszawie. Także liczne osoby cywilne uniknęły wysłania na roboty przymusowe do Niemiec, dzięki wystawionym przez lekarzy kieleckich odpowiednim zaświadczeniom o stanie ich zdrowia.

Autor referatu wspominał też o ważkiej roli szpitala w akcji tajnego nauczania. W działającej od 1943 r. w Kielcach filii tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich zorganizowano komplety medyczne (35 słuchaczy) oraz farmaceutyczne (17 słuchaczy). Wykładowcami byli pracownicy szpitala z ówczesnym dyrektorem dr Latałą na czele, zaś ćwiczenia z anatomii i fizykoterapii prowadzone były w salach szpitalnych.

Obydwa referaty zakończyła ciekawa dyskusja, której uczestnicy — także osoby biorące udział w opisywanych wydarzeniach — wnieśli wiele nowych spostrzeżeń na temat służby zdrowia w obozie oświęcimskim, jak też polskiego szpitalnictwa w okresie wojny.

Kończąc relację z posiedzeń Koła Historii Wojskowej Służby Zdrowia, odbytych w marcu 1985 r., chciałbym przedstawić kilka tytułów referatów przewidzianych według programu w tymże roku: *Polski Wojskowy Szpital Maltański 1939—1945*; *Dzieje psychiatrii wojskowej w Polsce*; *Rozwój orzecznictwa wojskowo-lekarskiego w dawnej Polsce*.

Grzegorz Karczmarz
(Warszawa)

DRUGIE OGÓLNOPOLSKIE SYMPOZJUM HISTORII FARMACJI

Odbyło się ono w dniach 10—11 maja 1985 r. w Kielcach pod protektoratem wiceministra Zdrowia i Opieki Społecznej — dra med. Z. Szamborskiego oraz prorektora Akademii Medycznej w Krakowie — prof. dra hab. A. Zejca, który przewodniczył obradom plenarnym. Tematem sympozjum były: *Bieżące prace naukowo-badawcze z historii farmacji*. Organizacji sympozjum podjął się Oddział Kielecki Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego pod przewodnictwem mgra Bolesława Sochy, dyrektora naczelnego Przedsiębiorstwa Zaopatrzenia Farmaceutycznego — Kielce i zarazem przewodniczącego Oddziału Kieleckiego PTFarm.

W swym przemówieniu wstępnym prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego — prof. dr Wincenty Kwapiszewski stwierdził, że z uznaniem obserwuje stały rozwój tej dyscypliny naukowej, co napawa optymizmem, ponieważ zadania w zakresie historii farmacji są ogromne. Wszak już najnowsze dzieje farmacji liczą 40 lat i wiele ważnych szczegółów ulega zatarciu się w pamięci.

Obrady poprzedziła część oficjalna, w czasie której przemawiali goście honorowi, m. in. wicedyrektor Departamentu Farmacji — mgr Joanna Górnska-Ostrowska; kierownik Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia; przedstawiciel farmaceutów z NRD — prof. Jürgen Schroeder. W nawiązaniu do 40 rocznicy wyzwolenia PRL zostały wręczone medale i odznaczenia zasłużonym farmaceutom z regionu kieleckiego.

W pierwszej części — plenarnej wygłoszono 2 referaty:

1) doc. dr Barbara Kuźnicka — *Znaczenie badań historycznych dla rozwoju etno-*

farmacji; 2) doc. dr Henryk Pankiewicz — *Prace badawcze w zakresie historii farmacji w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem Ośrodka Łódzkiego*. Natomiast w końcowej części plenarnej przedstawiono 3 doniesienia: 1) doc. B. Kuźnicka — *Dawne, bieżące i perspektywiczne prace Zespołu Historii Farmacji PAN*; 2) dr farm. Dionizy Moska — *Historyczno-socjologiczny aspekt współdziałania farmaceutów i lekarzy*; 3) mgr D. Huk, B. Kozicka — *Realizacja albumu o aptekach za- bytkowych*.

Ponadto zostało wygłoszonych 25 referatów w pięciu sekcjach tematycznych: I — Historia leków i lecznictwa, II — Dzieje aptek i aptekarstwa, III — Muzealnictwo farmaceutyczne i kolekcjonerstwo, IV — Biografistyka farmaceutyczna, V — Problemy ogólne. Przewodniczącymi tych sekcji byli: doc. B. Kuźnicka, doc. H. Pankiewicz, dr Bazyli Leszczyłowski, dr Stefan Rostafiński, dr J. Krzek.

Oto tematyka wygłoszonych referatów: 1) H. Pankiewicz — *Koproterapia w lecznictwie ludowym i oficjalnym*; 2) Z. Biliński — *Historia lecznictwa w zgromadzeniach zakonnych żeńskich w Polsce*; 3) E. Więckowska — *Leczenie dżumy we Wrocławiu w latach 1542—1543*; 4) Z. Borodzisz-Jurgutis — *Zarys dziejów opieki zdrowotnej na Białostocczyźnie w drugiej połowie XVIII wieku*; 5) M. Pakiet — *Terra sigillata w dawnym lecznictwie europejskim*; 6) P. Klima — *Wydział farmaceutyczny Śląskiej Akademii Medycznej — 15 lat istnienia*; 7) W. Lorek — *Apteki miasta Kielc*; 8) J. Smereka, H. Zaborowski, J. Drozd — *Kształcenie farmaceutów we Wrocławiu w XIX wieku*; 9) J. Smereka, H. Zaborowski — *Dzieje aptek wrocławskich*; 10) A. Drygas — *Farmacja gdańska w 60-leciu Polski 1918—1978*; 11) J. Sikorski — *Apteka i zaopatrzenie farmaceutyczne w niemieckim obozie koncentracyjnym Oświęcim-Brzezinka 1940—1945*; 12) J. Brzezińska — *Zabytkowa apteka w Darłowie*; 13) A. Syroka, B. Płonka-Syroka — *Ordynacje aptekarskie ksiąząt brzeskich w XVIII wieku*; 14) K. Hanisz — *Przyczynki do działalności naukowo-farmaceutycznej, społecznej i politycznej łódzkich farmaceutów 1918—1939*; 15) W. Wojtkiewicz-Rok — *Komunikat na temat działalności Towarzystwa Aptekarskiego (1868—1928) we Lwowie*; 16) A. Wawrzosek — *Farmacja Lubelszczyzny w okresie 22 VII 1914 do 8 I 1951*; 17) W. Lorek — *Historia aptekarstwa w Sandomierzu*; 18) H. Pankiewicz, E. Wiercińska — *Ekstlibris jako przedmiot zainteresowania farmacji w Polsce*; 19) E. Wroczyńska — *Zabytki aptekarstwa na obszarze Polski Północno-Wschodniej w zbiorach publicznych i prywatnych*; 20) *Propozycje organizacji muzealnictwa farmaceutycznego w kraju*; 21) B. Leszczyłowski — *Słownik biograficzny farmaceutów polskich*; 22) I. Kałaur — *Feliks Filipowicz — farmaceuta i społecznik*; 23) L. Czyż — *Aptekarska rodzina Dańczaków w Sokotowie Małopolskim*; 24) W. Ciechomski — *Mgr Franciszek Herod (1886—1940) farmaceuta wydawca, dziennikarz i działacz społeczny*; 25) W. Jaroniewski, K. Szaniawski — *Teofil Tugenhold (1855—1935) — ceniony bibliofil łódzki i znawca taks aptekarskich w Europie*.

Należy podkreślić znaczący udział w obradach sympozjum Zespołu Historii Farmacji PAN, a szczególnie jego przewodniczącej — doc. Barbary Kuźnickiej, która zrelacjonowała stan badań, dorobek i zamierzenia tego Zespołu. Z wypowiedzi jej uczestnicy sympozjum dowiedzieli się o ukończeniu niezwykle cennej, zbiorowej pracy naukowej na temat dziejów nauk farmaceutycznych w Polsce pod redakcją prof. dr Zofii Jerzmanowskiej i doc. Barbary Kuźnickiej. Poinformowani zostali również o zapoczątkowaniu prac badawczych, dotyczących syntezy dziejów etnofarmacji czyli stosowania leków ludowych w różnych grupach etnicznych. Powołane zostały już grupy regionalne, które zajmą się badaniami nad lekami naturalnymi, stosowanymi dawniej i obecnie przez różne kultury etniczne, m.in. w Karpatach, na Warmii, na Białostocczyźnie, w Lubelskim, w regionie Świętokrzyskim. Należy zaznaczyć, że doc. dr hab. B. Kuźnicka zabierała także głos w imieniu Zes-

połu Historii Farmacji PAN podczas uroczystego otwarcia sympozjum, jak również w części końcowej, dziękując organizatorom za ich trud w imieniu Zespołu PAN, Sekcji Historii Farmacji PTFarm. oraz uczestników.

Obradom towarzyszyły różne imprezy, przeznaczone dla uczestników: przede wszystkim pokaz kilku nowych filmów o zabytkach aptekarstwa polskiego, dwie wycieczki po Ziemi Kieleckiej (jaskinia Raj, Chęciny, Kadzielnia, św. Krzyż), spotkanie towarzyskie w restauracji hotelu Bristol. W kularach eksponowane były 2 wystawki historyczne: 1) pokaz ekslibrisów farmaceutycznych przygotowany przez doc. H. Pankiewicza, 2) dokumenty z dziejów aptekarstwa Kielecczyny. Ponadto w sali obrad prezentowane było malarstwo olejne mgr farm. Aliny Wawrzosek, zasłużonej w badaniach dziejów regionu lubelskiego, która uczestniczyła w sympozjum, prezentując fragment swej pracy historycznej.

Należy podkreślić miłą atmosferę sympozjum, w trakcie którego uczestnicy mogli wymienić swe doświadczenia nie tylko w formie wygłaszanych referatów, ale również drogą bezpośrednich rozmów. Sprzyjało to integracji środowiska historyków farmacji i inspirowało do podejmowania nowych prac badawczych.

Jadwiga Brzezińska
(Kolobrzeg)

PRZEŁOM W HISTORII LECZNICTWA XIX WIEKU

Taką formułę tematyczną obrał XIV Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, który odbył się w dniach 12—14 września 1985 r. w Warszawie. W Zjeździe tym wzięło udział ok. 150 osób — lekarzy i farmaceutów; przybyli również delegaci Towarzystwa Historii Medycyny z NRD, RFN i Węgier.

Uroczystego otwarcia Zjazdu dokonał przewodniczący Komitetu Organizacyjnego, dr n. med. Piotr Müldner-Nieckowski. Następnie przemówienie powitalne wygłosił przewodniczący Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji — doc. dr farm. Władysław Markowski. W wykładzie inauguracyjnym prof. dr med. Romuald Wiesław Gutt podkreślił znaczenie dla rozwoju medycyny rewolucyjnych przemian, jakie dokonały się w XIX w. w nauce, technice i życiu społecznym.

W trzech sekcjach zostało wygłoszonych 45 referatów, które dotyczyły dziejów lecznictwa i farmacji w XIX w. M.in. doc. dr Henryk Pankiewicz przedstawił referat: *Lekarze pigułkowi. Pigułki jako podstawowa forma leczenia klinicznego w drugiej połowie XIX w.*; dr Waldemar Szwarczyński — *Niektóre środki lecznicze stosowane w klinice chorób wewnętrznych w XIX w. na terenie Polski*; doc. dr Zofia Podgórska-Klawe — *Polska szkoła rozumowania klinicznego w końcu XIX w.*; mgr Jadwiga Brzezińska — *Wzrost wymagań odnośnie do wykształcenia aptekarzy w XIX wieku na przykładzie Pomorza Zachodniego*; dr Beata Ciećko — *Wkład Edmunda Biernackiego w rozwój eksperymentalnych badań klinicznych*.

W następnym dniu, tj. 13 września 1985 r. odbyła się dyskusja okrągłego stołu, której moderatorem był prof. dr med. Bolesław Górnicki. Jej celem była synteza współczesnych poglądów na rozwój lecznictwa polskiego w XIX w. w oparciu o przeprowadzone badania historyczne. Poszczególni prelegenci scharakteryzowali koncepcje filozoficzne w medycynie XIX wieku (prof. B. Górnicki), stan piśmiennictwa medycznego w XIX wieku (mgr Halina Dusińska) ewolucję w systemach leczenia i diagnostyki lekarskiej (dr Andrzej Śródka), stan szpitalnictwa w XIX w. (doc. Zofia Podgórska-Klawe), zmiany w statusie społecznym lekarzy (prof. Tadeusz Brzeziński), poglądy deontologiczne (dr Piotr Müldner-Nieckowski), przemiany w zakresie szkolenia lekarzy i ich specjalizację (doc. Roman Meissner, prof. Eugeniusz Sieńkowski), rozwój farmacji i przemysłu farmaceutycznego w XIX w.,